

Plenum

Tisdag 26.5.2026 kl. 14.00—20.15

14. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av direktiven om likabehandlings- och jämställdhetsorgan

Regeringens proposition RP 45/2026 rd
Åtgärdsmotion AM 62/2025 rd, 27/2026 rd
Utskottets betänkande AjUB 2/2026 rd

Första behandlingen

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 14 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande AjUB 2/2026 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Förste talare är utskottets ordförande, ledamot Satonen. Varsågod.

Debatt

17.35 **Arto Satonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen lyhyesti valiokunnan mietinnön. Hallituksen esityksessä on kyse yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien (EU) 2024/1499 ja (EU) 2024/1500 täytäntöönpanemisesta, muutoksista yhdenvertaisuusvaltuutetusta ja tasa-arvovaltuutetusta annettuihin lakeihin, naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annettuun lakiin. Direktiiveissä on vahvistettu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset.

Lisäksi tässä käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan kahta muutoin tarpeelliseksi osoittautunutta tarkennusta lainsäädäntöön. Valtuutettuja koskeviin lakeihin lisätään säännökset mahdollisuudesta delegoida valtuutetun toimivaltaa toimistonsa esittelijöille. Toiseksi yhdenvertaisuuslakiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan hyvityskanteen nostamisen määräaika alkaa kulua uudelleen vasta, kun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan ratkaisu on saanut lainvoiman. Tätä asiaa valiokunta piti oikein hyvänä.

Kaikkineen työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisena ja selkeänä. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä. Tähän liittyy myös vastalause, josta varmaan kohta kuulemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.37 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Turvallisuus syntyy myös luottamuksesta, siis siitä, että ihmiset kokevat tulevansa kohdelluiksi oikeudenmukaisesti ja saavansa toimivaa oikeussuojaa. Juuri tätä luottamuksen perustaa halutaan tällä esityksellä vahvistaa. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo eivät ole pehmeitä arvoja, ne ovat yhteiskunnan sisäisen turvallisuuden perusedellytyksiä. Sellainen yhteiskunta ei ole vakaa, jossa syrjintä

Punkt i protokollet PR 55/2026 rd

jää vaille vastausta, jossa oikeussuojakeinot ovat hitaita tai epäselviä ja jossa valvovat viranomaiset ovat haavoittuvia ulkopuoliselle vaikutukselle. Se on altis vastakkainasettelulle, epäluottamukselle ja pitkässä juoksussa myös ulkopuoliselle vaikuttamiselle.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä vahvistetaan Suomen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuutta, toimintakykyä ja oikeudellista selkeyttä EU-direktiivien edellyttämällä tavalla.

Keskeistä turvallisuuden kannalta on kolme asiaa:

Ensinnäkin viranomaisten riippumattomuus vahvistuu, kun henkilöiden nimittämistoi- mivalta siirretään pois ministeriöstä, kun sidonnaisuuksien ilmoittaminen tehdään velvol- lisuudeksi ja kun sisäistä toimivallan delegointia selkeytetään lailla eli vahvistetaan sitä, että valvovat viranomaiset voivat tehdä työnsä ilman painostusta tai epäilyä vaikuttamisesta.

Toiseksi, oikeussuojan ennakoitavuus ja toimivuus on keskeistä. Hyvityskanteen mää- räajan keskeyttäminen sovintomenettelyn ja lautakuntakäsittelyn ajaksi lisää oikeusvar- muutta ja kannustaa ratkaisemaan riitoja ilman pitkiä ja kuormittavia oikeusprosesseja.

Kolmanneksi, tietosuojaja- ja luottamusmenettelyihin panostetaan. Esityksessä koroste- taan henkilötietojen käsittelyä koskevaa huolellisuutta, anonymisointia ja tietosuojan nou- dattamista.

Syrjintää epäilevälle annettavan alkuinformaation selkeyttäminen lisää ymmärrettä- vyyttä ja vähentää turhaa epävarmuutta. Kannatan esitystä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.40 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Esitys sinänsä on direktiivin täytäntöön- panoa, ja voisi ajatella, että jos tätä direktiiviä ei olisi, niin tähän asiaan ei olisi puututtu lainkaan. Tämä on siinä mielessä hyvä, että tämä direktiivi ohjaa suomalaista lainsäädän- töä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioitten toimielimen osalta.

Tässä täytyy sanoa, että täällä on myöskin hallituksen esitys 39, joka koskee tasa-arvo- lain muuttamista. Se taitaa tulla tähän saliin torstai-iltana ja koskee tätä samaa kokonai- suutta. Nämä kaksi lakipakettia, jotka tähän tulevat, eivät tietenkään korvaa sitä, mitä tasa- arvon ympärillä on tapahtunut muitten lakien yhteydessä. Osa näistä vain toteaa sen oike- ustilan, mikä on, ja osassa on pieniä parannuksia.

Tämän lain osalta, arvoisa rouva puhemies, olisi ollut tarpeen viedä sitä siihen suuntaan, että näissä tasa-arvoa koskevissa esityksissä olisi yhtenevät säännökset kanneajoista, kos- ka ne kattavat syrjintätilanteita eri asioitten kohdalla. Yhtenäiset kanneajat helpottaisivat tilanteiden käsittelyä. Näitä olisi pitänyt tässä yhdenmukaistaa.

Ehkä tärkeämpi asia, joka tähän vielä liittyy, on se, että kun me haluamme madaltaa oi- keudenkäyntikuluja ja asioiden viemistä käsittelyyn, niin tämä yhdenvertaisuus- ja tasa-ar- volautakunta on siinä mielessä hyvä. Tulemme tässä vastalauseessa esittämään, että asianomaisten kannalta olisi helpompi viedä niitä asioita sinne ja myöskin sillä tavalla, että ammattiyhdistys voisi henkilön puolesta viedä niitä sinne yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo- lautakunnan käsiteltäväksi — eli henkilö itse, ja sitten kun tässä on aika arkaluontoisia jut- tuja ja halutaan tehdä vähän sillä tavalla, että ne eivät hirveästi henkilöidy, niin myös tämä yhdistyksen vieminen olisi tässä todettu. Me olemme tältä osin tehneet tähän muutoksia, ja se on meidän vastalauseemme ydinsisältö.

Punkt i protokollet PR 55/2026 rd

Ehkä tärkein asia, joka tässä pitäisi huomioida, on se, että tasa-arvovaltuutettu näitten lakien yhteydessä toteaa, että tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain tulisi olla keskeisiltä osin mahdollisimman yhtenäiset, jotta syrjintää kokeneiden henkilöiden oikeussuoja olisi selkeä ja johdonmukainen syrjintäperusteista riippumatta. Tämä olisi semmoinen johtolause, joka näissä laeissa pitäisi jatkossa paremmin huomioida.

Arvoisa rouva puhemies! Esitän vastalauseen 1 mukaisesti, että lakiehdotukset 1, 2 ja 5 hyväksytään ja lakiehdotukset 3 ja 4 hyväksytään vastalauseen mukaisina tästä eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.43 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kuten tuossa edustaja Lyly aiemmin hienosti kuvasi, niin meillähän tässä vastalauseessa todetaan näin: ”Hallituksen esitys yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi noudattaa direktiivien edellyttämiä vähimmäisehtoja. Esityksen muutosehdotukset ovat kannatettavia, vaikka ne noudattavat vain direktiivien edellyttämiä vähimmäisehtoja. Tässä yhteydessä pitäisi tehdä enemmän säädösmuutoksia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmien ratkaisemiseksi. Vastalauseessa ehdotetaan lisää parannettaviksi säädöskohtaisesti lakia miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta.” Ja sitten: ”Eri tasa-arvolakeja ja hallituksen tasa-arvoa koskevien esitysten tulisi sisältää yhtenevät säädösmuutokset kanneajoista, jotka kattavat tilanteet eri syrjimistilanteiden kohdalla. Yhtenevät kannejat helpottavat tilanteiden käsittelyä jatkossa ja madaltavat osaltaan kynnystä viedä syrjimisjuttuja eteenpäin.” Ja niin pois päin. Elikkä vastalauseessa on kuvattuna hyvin se, mitä tällä ajetaan.

Me ryhmänä olimme ja myös muu oppositio osaltaan oli mukana tässä vastalauseessa, ja kohta varmaan saanemme kannatustakin siihen.

Totean vielä lopuksi sen, että tällä kaudellahan olemme valitettavasti nähneet tässäkin salissa monta eri työelämäuudistusta, tai -heikennystä, mitä hallitus on eteenpäin vienyt. Ne on toteutettu ja hyväksytty, valitettavasti, ja siellä monessa kohdassahan on kyllä nimenomaan tasa-arvoa ja tasa-arvolakiakin koskien tiettyjä heikennyksiä, joiden on arvioitu nimenomaan heikentävän tasa-arvoa. Siltä osin tämäkin esitys olisi voinut olla vielä vähän vahvempi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

17.45 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusdirektiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi noudattaa asetettuja vähimmäisehtoja. Meistä Suomen tulisi kuitenkin olla kunnianhimoisempi ja tehdä enemmän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmien ratkaisemiseksi.

Vastalauseessa, johon yhdyimme — ja kannatan tässä edustaja Lylyn tekemää esitystä — ehdotetaan parannettavaksi lakia miesten ja naisten tasa-arvosta ja myös yhdenvertaisuuslakia. Ja kuten edustaja Lyly esitteli, lakien tulisi sisältää yhtenevät säädösmuutokset. Myös työntekijöiden oikeussuojakeinoja tulisi parantaa, jotta kynnys syrjintätilanteiden eteenpäinviemiseksi helpottaisi.

Valitettavasti Suomelta kunnianhimoa näyttää puuttuvan myös siinä, että palkka-avoimuusdirektiivin implementoinnin määräaika alkaa tulla vastaan ja hallituksen esitystä täs-

Punkt i protokollet PR 55/2026 rd

tä direktiivin suomalaisesta implementoinnista ei ole vielä tullut. En tiedä, osaisivatko hallituksen edustajat täällä vastata, ollaanko me saamassa se tämän hallituskauden aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.46 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän mietinnön sisällä on pari semmoista asiaa, jotka kannattaa tässä kuitenkin noteerata positiivisena näkemyksenä: Tähän liittyy se, että tässä ehdotetaan, että tuomioistuimille säädettäisiin velvollisuus varata tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa, mikä on hyvä asia. Toinen hyvä asia tässä on se, että meillä tämä hyvityskanteen nostamisen määräaika alkaa kuluu uudelleen vasta, kun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan ratkaisu on saanut lainvoiman. Siellä tämä keskeytyy tietyksi ajaksi, ja se on hyvä asia.

Ehkä semmoinen pieni tarkennus tuli, että näitä lakiehdotuksia täydennettiin sillä tavalla, että kun valtuutettu tekee tämmöistä sovintomenettelyä, niin valtuutetun olisi ilmoitettava sovintomenettelyn alkamisen lisäksi sen päättymisestä osapuolille. Tämä päättyminen oli tästä lakiesityksestä pois, ja se lisättiin valiokuntakäsittelyssä, ja se sillä tavalla parani, että tässä mielessä tämä toimielinpuoli on tältä osin parempi.

Mutta kyllä se isoin asia tässä toimielimen käsittelyssä on nimenomaan se, että yksittäiset ihmiset ja liitot saisivat viedä sinne toimielimeen asioita käsiteltäväksi. Nyt se on keskusjärjestöillä ja tasa-arvovaltuutetulla ja yhdenvertaisuusvaltuutetulla käytännössä. Tämä on sillä tavalla rajattu, ja me haluaisimme, että niitä käsitellään siellä. Siellä ei tulisi oikeudenkäyntikuluja ja muita tämäntyyppisiä asioita samassa mittakaavassa kuin käräjäoikeuteen näitä asioita vietäessä. Tässä olisi ollut kevyempi käsittelytie tarjolla, ja siihen meidän olisi pitänyt tarttua tässä yhteydessä. — Kiitos.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.